

חוברת עבודה

לימים הנוראים

שם התלמיד _____

חודש אלול

יְמֵי אֵלוּל הֵנָּה בָּאִים,   לְקוֹל שׁוֹפָר מֶה יִתְעוֹרֵר
וְכָל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל,   עַל חַטָּאָיו יִתְנַחֵם.
לְקִרְאֵת יָמִים הַנוֹרָאִים,   כִּי יִתְקַדֵּשׁ וַיִּטָּהַר,
יָרֵבָה שִׁיחַ וַיִּתְפַּלֵּל.   וְאֶל-טוֹב יִסְלַח וַיִּרְחַם.

סליחות

נוהגים לומר סליחות מראש חודש אלול ועד לפני יום כיפור. שאלו ארבעים יום בהם עלה משה רבנו לשמים בפעם השלישית להביא את הלוחות השניים. ביום כיפור סלח להם הקב"ה. לכן נקבעו ימים אלה לימי רצון למחילה וחזרה בתשובה.

מנהג עדות המזרח לקום מתחילת חודש אלול ועד יום כיפור.

מנהג בני אשכנז לקום ממוצאי שבת שלפני ראש השנה.

אומרים סליחות מאשמורת הבוקר לפני עלות השחר.

שאלות:

כתבו ממתי נוהגים בני עדות המזרח לקום לסליחות.....

כתבו ממתי נוהגים בני עדות אשכנז לקום לסליחות.....

מהו זמן אמירת הסליחות?.....

סיפור –

הרא את הסיפור

סליחות

לילה. השמים זרועים כוכבים. רוח קרינה נושבת. יהודים אצים רצים לבתי-הכנסת. וכידי כל אחד טלית ותפלין.

בבית-הכנסת אור גדול. החזן עומד לפני התבה, צטוף בטליתו, והנה הוא מתחיל בקולו הנעים: יתגדל ויתקדש שמייה רבא...

הקהל מתנועע ומתפלל ברגש. עמדתי ליד אבי והתפללתי גם אני מתוך הסדור שבבית. והנה השלף הס בבית-הכנסת, והחזן התחיל וזמר בגונן יפה את הפזמון "במוצאי-מנוחה":

"במוצאי-מנוחה קדמנוך תהלה;
הט אונך ממרום, יושב תהלה,
לשמע אל הרנה ואל התפלה!..."

יחד עם כל הקהל חזרתי מדי פעם בפעם על פסוקי החזן.

מעזרת-הנשים נשמע קול בכייתיהן של הנשים המתפללות.

אחרי הסליחות התפללנו תפלת שחרית וחזרנו הביתה. ובלבנו תקנה, פי ה' יסלח לנו על חטאינו ויחדש עלינו ועל כל ישראל שנה טובה ומברכת.

במוצאי-שבת אמר אבא לדוד, אחי הגדול: מחר נשכים לסליחות.
- אבא - התחננתי אליו - גם אני רוצה ללכת לבית-הכנסת לסליחות.
- עודך קטן, בני - ענה אבא - וקשה לך לקום בשעה מקדמת.
- אבל אני יודע כבר לקרא היטב בסדור - עניתי - תמיד אני הולך אתך לבית-הכנסת, ומדוע לא תקחני מחר?

- אם תזדרז לקום כמונו, תלך עמנו - אמר אבא.

- קומו, יהודים, קומו לעבודת הבורא, יתברך שמו - העירני קולו של השמש. הדופק בחלון ביתנו.

חם היה לי במטתי, ובחוזן - קר נחשף, אבל בראותי את אבי ואת אחי מתלבשים בזריזות, התלבשתי גם אני והלכתי אתם לבית-הכנסת.

תכלה שנה וקללותיה!
תחל שנה וברכותיה!

פיוטי סליחות

אדון הסליחות
בחן לבבות
גולה עמוקות
דובר צדקות

חטאנו לפניך רחם עלינו

הדור בנפלאות
ותיק בנחמות
זכר ברית אבות
חוקר כליות

חטאנו לפניך רחם עלינו

טוב ומטיב לבריות
יודע כל נסתרות
כובש עוונות
לובש צדקות

חטאנו לפניך רחם עלינו

מלא זכויות
נורא תהילות
סולח עוונות
עונה בעת צרות

חטאנו לפניך רחם עלינו

פועל ישועות
צופה עתידות
קורא הדורות
רוכב ערבות
שומע תפילות
תמים דעות

חטאנו לפניך רחם עלינו

משימות:

1. קראו את הפיוט אדון הסליחות
2. סמנו את האות הראשונה בכל שורה.
3. לפי איזה סדר, פותחת האות הראשונה במשפט.
4. מיהו אדון הסליחות? _____
5. מי הם הפונים? _____

שופר

נוהגים לתקועה בשופר בחודש אלול, אחרי התפילה. מצוה לשמוע קול שופר ביום ראש השנה תוקעים מאה ואחת תקיעות. גם נשים חייבות לשמוע קול שופר. וצריכות לשמוע לפחות תשעה קולות על מנת לצאת ידי חובה.

מדוע תוקעים בשופר בראש השנה:

1. בזמן המלכת מלך נהגים לתקוע בשופר לכבודו. ביום ראש השנה הקב"ה מגיע להיות איתנו ואנחנו מריעים לו וממלכים אותו למלך. ה' הוא המלך, ה' הוא מלכנו!
"בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'"
2. קול השופר חזק ומעורר את הלב. וכמו שאומר הרמב"ם בספר הלכות תשובה, עורו ישנים מתרדמתכם, חיפשו במעשיכם וחיזרו בתשובה.
3. זכר לעקדת יצחק. כמו שכתוב במסכת ראש השנה "תקעו לפניי בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקדת יצחק".

השלימו את המילים החסרות:

נוהגים לתקוע בשופר בחודש _____
גם _____ חייבות לשמוע קול שופר. נוהגים לשמוע _____ תקיעות
ולכל הפחות _____ תקיעות. קול השופר _____ אותנו לחזרה
בתשובה. אנחנו מריעים ב_____ לכבוד מלך מלכי המלכים.

מחסן מילים: שופר, אלול, מאה, נשים, תשע, מעורר.

כיצד מכינים שופר:

נוהגים לתקוע בשופר מקרן של איל או מכל בהמה וחיה טהורה
כבש, עז, תיש, יעל, אילה חוץ מפרה [בגלל חטא העגל].

כעת צפו בסרט "כיצד מכינים שופר"

כתבו מספר ליד כל משפט לפי סדר הפעולות הנכון:

____ מוציאים את העצם האוטמת את הקרן.

____ מרכים את הקרן.

____ בודקים את צליליו של השופר.

____ משייפים ומייפים את המראה החיצוני של השופר.

____ משייפים את הפייה.

____ קודחים נקב בקצה הצר של השופר.

סדר תקיעות השופר:

תקיעה [-----] שברים [--- --- ---], תרועה [-----] ותקיעה [תשר"ת].

ביום הראשון מברך בעל התקיעה:

1. ברכת לשמוע קול שופר.

2. ברכת שהחיינו.

ביום השני מברך בבעל התקיעה:

רק ברכת לשמוע קול שופר.

אם חל ראש השנה בשבת לא תוקעים בשופר.

סיפור -

קול השופר הרעיד מאד את נחום. הוא הרגין ראשו ודמעות החלו זולגות מעיניו. לאחר התקיעות התפללו מוסף. נחום השתדל להבין את הבקשות ואת התפלות המעוררות רחמי-שמים. הוא בקש מה', שיכתב את אבא ואת אמא ואת כל עם יש ראל בספר חיים טובים. לאחר התפלה ברכו המתפללים איש את רעהו ב"שנה טובה" ושבנו הביתה בש'מחה ובתקוה. שתפלותיהם נתקבלו לרצון לפני ה'.

שמע קולנו, ה' אלקינו, חוס נרחם עלינו וקבל ברחמים ובכרצון את תפלתנו.

תקיעת שופר

בראש-השנה השבים נחום בשעה מקדמת כדי ללכת עם אבא לבית-הכנסת. בית-הכנסת היה מלא אנשים וילדים. בלם התפללו בכונה גדולה ועצומה. נחום עמד ליד אביו והתפלל גם הוא מתוך המחזור החדש, שאבא קנה לו בערב ראש-השנה. נחום ידע על תקיעות השופר, שתוקעים בראש השנה. המורה למד אותם דיגי תקיעת-שופר. וגם הסביר להם, שבתקיעות אנו מבקשים מה' שגכתב לשנה טובה בספרם של צדיקים. בשהגיע זמן התקיעות, נש'תרה דממה בבית-הכנסת. קול בכין של הנשים בעזרת-הנשים הגיע לאזנו. גם בבית-הכנסת נשמעו אנחות ובכיות חרישיות. ולפתע מתוך הדממה נשמע קולו של התוקע: "ברוך אתה ה'... אשר קדשנו... לשמע קול שופר". כל הקהל ענה בכונה גדולה: "אמן". התוקע המשיך בכרפת "שהחינו" ושוב ענה הקהל ברמט: "אמן". החל הרב להקריא: "תקיעה". "שברים". "תרועה".

משימות:

קראו את הסיפור

1. שתפו כיצד הרגיש נחום בזמן תקיעות השופר
2. נסו להיזכר בבית הכנסת שלכם ועל החוויה שהרגשתם בזמן תקיעות השופר

ראש השנה

סימנים -

בראש השנה אנחנו מבקשים מה' שיחדש עלינו שנה טובה. אנחנו מבקשים זאת בתפילה ורומזים על כך במנהגים שונים, כמו באכילת מאכלים מיוחדים בסעודת החג.

מצאו את סימני החג המתחבאים בתפזורת:

ח	ש	ב	ד	ב	ח	ו	פ	ת
ר	י	ת	ר	כ	צ	א	ר	ס
א	פ	ר	נ	ג	ד	ש	א	ר
ש	ר	מ	ת	ק	י	ה	ג	י
כ	ו	צ	ג	ר	א	ה	ל	מ
ב	ב	ק	ט	א	ס	ז	ש	ו
ש	י	ד	צ	ק	ט	ו	ד	נ
ג	א	נ	ב	ר	ז	ג	מ	ח

מחסן:

תמר, גזר, ראש כבש, ראש דג, קרא, רוביא,

תפוח בדבש, כרתי, רימון.

תשליך -

"ישוב ירחמהו יכבוש עוונותינו

ותשליך במצולות ים כל חטאתם" (מיכה ו')

ביום הראשון של ראש השנה אחרי תפילת מנחה לפני שקיעת השמש הולכים לים או לנהר או לבאר ואומרים תפילת "תשליך". התפילה נקראת כך משום שאנו משליכים את החטאים במקום שבו לא יישאר כל זכר. נוהגים לנער את שולי הבגדים לסימן שאנו משליכים את החטאים מעלינו.

יהודים באמירת תשליך

עשרת ימי תשובה

ליושב מרום נתפלל כָּלְנוּ,

סֶלַח לָנוּ, מִחַל לָנוּ

לְכֹל מַעֲשֵׂינוּ הָרָעִים,

שְׁחָטָנוּ מִבְּלִי מַשִּׁים.

מֵעוֹן וּפְשַׁע יִטְהַרְנוּ,

שָׁנָה טוֹבָה יִחַדֵּשׁ עָלֵינוּ,

בְּסֵפֶר חַיִּים יִכְתְּבוּנוּ

וְסִכַּת שְׁלוֹמוֹ יִפְרוֹשׁ עָלֵינוּ.

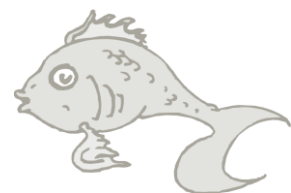
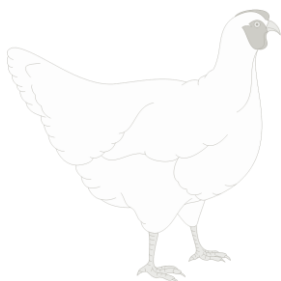
"ותשובה ותפילה וצדקה מעבירים את רוע הגזרה"

עשרת ימי תשובה אלו ימים שמיוחדים לחזרה בתשובה. נוהגים לבקש סליחה ולהתוודות על חטאים. בתפילה מוסיפים מה' שיכתוב אותנו בספר החיים. לפני יום כיפור נוהגים מנהג כפרות.

מנהג הכפרות -

סמנו על מה נוהגים במשפחתכם לערוך מנהג כפרות:

יום הכיפורים –

סיפור, יום הכיפורים בזמן שבית המקדש היה קיים.

הכוהן הגדול התפלל ואמר את שם ה', היו כולם משתחוים ונופלים על פניהם ואומרים: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד." אמת, מה נהדר היה מראה כוהן גדול בצאתו מבית קודש-הקודשים בשלום! כולם הסתכלו בו ולא הרגישו כלל ברעב ובצמא ובעייפות, כי מראה הכוהן היה נפלא, כמו כתר יפה על ראשו של מלך וכמו שושנה פורחת.

בפתח האולם של בית-המקדש היה קשור סרט אדום, וכשהי סלח לעם, ראו שהסרט נעשה לבן כשלג. בלילה לא הלכו מיד הביתה לאכול. לקחו אבוקות וליוו את הכוהן הגדול לביתו, וכל אחד השתדל לגשת אליו ולברך אותו. כל החלונות היו מקושטים בזרי פרחים, שטיחים יפים ומפות רקומות, כי כל העם שמח מאוד על שהי סלח לו. אשרי עין ראתה כל אלה!

איך עשו את יום הכיפורים בזמן שבית-המקדש בירושלים עוד היה קיים? שבוע לפני יום הכיפורים הלך הכוהן הגדול לבית-המקדש, וכל העם מלווים אותו. כל האנשים והנשים והילדים יצאו מבתיהם והסתכלו כיצד הכוהן הגדול הולך לבית-המקדש.

לפניו הלכו המלך ובני המלך, כולם לבשו בגדי משי בצבע תכלת. אחריהם הלכו הכוהנים לבושי בגדי משי לבנים. אחריהם הלכו הלויים, שהיו המשוררים, המנגנים, תוקעי החצוצרות והשוערים ששמרו על שערי בית-המקדש. והלכו עושי התיקונים וכל האנשים שהייתה להם עבודה בבית-המקדש. ואחריהם הלכו הרבנים, אחריהם שוב כוהנים, וביניהם מוטות-כסף לפנות מקום, ואחריהם הכוהן הגדול ואתו הכוהנים הזקנים והחשובים.

כאשר הגיעו לבית-המקדש, היו כולם מתפללים, וקול היה כל כך חזק, עד שהציפורים כמעט נפלו מן השמים לארץ מרוב בהלה.

כל ליל הכיפורים היה הכוהן הגדול ער, והכוהנים האחרים ישבו אצלו ולמדו יחד אתו תורה, כדי שלא יירדם. וכאשר האיר היום, לבש הכוהן הגדול בגדי זהב והתחיל מקריב את הקרבנות שצריכים להביא ביום הכיפורים. ולפני שנכנס לקודש-הקודשים, שרק לכוהן הגדול מותר להיכנס שם, פשט בגדי הזהב ולבש בגדים לבנים, והיה דומה למלאך ה'.

והוא התפלל לה' וביקש ממנו לסלוח לעם ישראל ולתת להם שנה טובה. וכל העם והלויים והכוהנים עמדו שם בשקט כל היום, מן הבוקר עד הלילה, הסתכלו בעבודתו של הכוהן הגדול ולא דיברו שום דבר. וכאשר

יונה הנביא –

ביום הכיפורים קוראים בהפטרה של תפילת מנחה את הספר יונה. התאימו את המשפט הנכון ליד כל תמונה.

1. יונה ברח לאנייה שמפליגה לעיר תרשיש 2. מתחילה סערה בים. 3. יונה מבין שהי כועס עליו והוא מושלך לים. 4. דג גדול בולע את יונה, יונה עושה תשובה והדג מקיא אותו ליבשה.
5. יונה הולך אל ננווה ומוכיח את אנשי העיר. 6. הי מצמיח ליונה עץ קיקיון שיהיה לו צל.

